

"...

I- İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Yürürlüğü durdurma istemini de içeren 22.3.1999 günlü dava dilekçesi şöyledir :

"TBMM, Anayasanın 77 nci ve İçtüzüğün 95 inci maddeleri çerçevesinde, 18 Nisan 1999 tarihinde icra olunmak üzere seçimleri yenileme kararı almıştır. (30.7.1998 t, 590 s. I. Meclis Kararı. 2 Ağustos 1998 t, 23421 sayılı Res.Gz.). TBMM, aynı yasama günü içinde (karar için yaptığı müzakereyi kesintiye uğratmadan), seçimlerin yenilenmesini, ayrıca kanunla düzenlemiştir. (31.7.1999 t, 4381 Sayılı Seçimlerle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 21 inci Dönem Milletvekili Genel Seçimleri ve Birlikte Yapılacak Mahalli İdareler Genel Seçimleri Hakkında Kanun. 2 Ağustos 1998 t, 23421 sayılı Res. Gz. Sözü geçen Kanun, Mad. 1) (Ek-2/a-b. Sözü geçen karar ve yasa)

TBMM, seçimleri kararla, yasayla veya bir teminat olarak her iki işlem türü ile birlikte yenileyebilir (An. M. 8.10.1987 t, 23/27-E/K. AMKD. 1989 t, Sayı. 23, Shf. 387)

Seçimleri yenileme kararı ve yasası, yürürlüğe girmiş, uygulamaya konmuş ve seçim takvimi kesinleşerek -nerede ise- seçim gününe ulaşılmıştır. Kamu, harcamalar yapmış, toplum yenilenen seçim atmosferine girmiş, ekonomi ve siyaset, yapılacak seçimlere kilitlenmiştir.

Seçimler sebebiyle çalışmalarına ara veren Meclis, yapay ve kötü niyetli gerekçe ile toplantıya çağırılmış; açıldıktan sonra toplantıya çağırının örtülü ve gerçek gerekçesi çerçevesinde "seçimlerin yenilenmesi kararının" geri alınması yönündeki girişim ve tartışmalara başlamıştır (Ek-3 TBMM 21.3.1999 t, 60 bileşim tutanağı tomarı. 26 sahifeden ibaret) (Esasen, meclisin olağanüstü toplantıya çağırılması ve bağlı işlemler. Yüksek Mahkemede dava konusu kılınmıştır).

Kararın kaldırılmasına dayanak kılınan kural, usul tartışması açılarak, yapılan görüşmeler akabinde oturumu yöneten başkanın yaptırdığı genel kurul oylaması ile ihdas olunmuştur. (Ek-3. Usul tartışması ve oylama tutanakları) Buna göre "İçtüzüğün 95 inci maddesi uyarınca seçimlerin yenilenmesi kararını değiştiren veya kaldıran önergeler, Anayasa Komisyonunda görüşülmeksizin, doğrudan genel kurulda müzakere olunup karara bağlanırlar."

Bu karar; yapısı, niteliği ve etkileri gereği, "tam-bir içtüzük kuralı ihdası"dır. İhdas edilen bu kural, Anayasal Yargı denetiminin içindedir (Any. 148. Yüksek Mahkemenin yerleşik içtihatları).

Davamızın amacı, bu denetimin işletilmesini sağlamak, olası krizlerin önüne geçmenin de yolu olan seçimi gerçekleştirmektir.

Aykırılıklar-Gerekçeler

1-Anayasanın 78 inci Maddesine Aykırılık:

a- Seçimlerin yenilenmesi kararı, tipolojik olarak bir fesih kararıdır. Fesih, taliki kaydın gerçekleştiği 18 Nisan 1999 tarihi itibarı ile kesin etki doğuran ve geri alınamayan kararlardandır. Meclis, yenileme kararı ile 18 Nisan 1999 tarihinden sonrası için, "temsil niteliğim kalmamıştır", demiştir. Yenisi toplanıncaya kadar önceki meclisin yetkilerinin

devamı, istisnai ve zarurete dayalı bir düzenleme olup bu genel ilkeyi ortadan kaldırmaz (Prof. Karamustafaoğlu, Tuncer. Yasama Meclislerini Fesih Hakkı, Ank. 1982. Shf. 205 vd.)

Anayasanın 77 nci maddesi, seçim dönemlerini ve sebeplerini tahdidi olarak "beş yıllık sürenin dolması, meclisin yenileme kararını vermesi Cumhurbaşkanının feshi" şeklinde belirlemiştir. Anayasanın 78 inci maddesi, hiçbir ayırım yapmadan her üç kategoriye kapsayan seçimlerin geriye bırakılmasını, "savaş hali" için, yalnızca bu sebep için mümkün görmüştür. (Her somut olay için Anayasanın yeniden okunması ve saklı anlamın keşfi, önemli bir yöntemdir. Amerikan Anayasasını asırlarca ayakta tutan nedenlerin başında bu anlayış gelir. Anayasanın 78 inci maddesindeki geriye bırakmayı, -sanılan aksine- beş yıllık döneme hasreden objektif bir veri yoktur. Bilakis, madde sistematigi ve metindeki "yeni seçimler" ibaresi, geriye bırakma hükmünün 77 nci maddedeki üç hali kapsadığını göstermektedir.) Yorum, fesih teorisi ile de örtüşmektedir. Nitekim feshin geriye alınıp alınamaması sorunu, aynen yenilemede olduğu gibi Anayasa sorunu olduğu vurgulanmaktadır. (Karamustafaoğlu, age. Shf. 174 ve dev.)

b- Anayasanın 78/1 hükmü, yalnızca dikey değil, yatay etki doğuran bir kural olduğundan doğrudan içtüzük hükmü niteliğindedir. Bu kural sebebiyle, yenilemeyi kaldırma önergesinin hiçbir şekilde işleme konmaması gerekirdi. Usul oylaması yoluyla ihdas edilen ve yenilemeyi kaldırma önergesini genel kurulda müzakere edilir kılan meclis kararı, Anayasanın 78/1 hükmü karşısında temel norma aykırıdır.

(Oturumu yöneten başkan, bu oturumda içtüzük hükümlerini ihlal ve hatta yok sayma konusunda özel bir gayretin içinde olmuştur. Çünkü siyasal amaç, hukukun ihlali uğruna üstün tutulmuştur. İçtüzüğün 19, 15 ve 63. hükümlerinin ihlalleri, örneği ek- 3'te sunulu zabıta seyretmek mümkündür. Özellikle, oradaki İyimaya'nın usul konuşması)

2- Anayasanın 127 inci Maddesine Aykırılık:

Dava konusu kural-işlem, Anayasanın 127 inci maddesini işlemez kılmaktadır. Bir an için yenileme kararının geri alınabileceğini varsaysak dahi, bu halde yerel idareler seçimlerini zamanında yapamamak gibi bir anayasa ihlaline yolaçılmaktadır. Bu hüküm, her iki seçimin birleştirilmesi hali dışında yerel seçimlerin, beş yılın dolduğu Mart-1999 tarihinde yapılmasını amirdir. Parlatentonun, kurduğu kararla, oluşturduğu kuralla Anayasayı askıya alma özgürlüğü var mıdır' (Any. Mad.11)

3- Anayasanın 95 inci Maddesine Aykırılık:

Meclis, iç düzenini, sessiz anayasası olan içtüzükle tanzim eder. (Any. Mad. 95). Oturumu yöneten başkan ve o günkü çoğunluk, düzenlemeyi içtüzükle değil, parmak çokluğu (genel kurul kararı) ile yapmıştır. İçtüzüğün nasıl yapılacağı, nasıl değiştirileceği, sessiz anayasada yazılıdır (İçtüzük, Mad. 181). İçtüzüğünü ve onun oluşturulması yöntemini saymayan anlayış, denetim yansımasını Anayasanın 95 inci maddesinde bulur. Oysa içtüzüğün 95 inci maddesi, sorunu çözücü içeriktedir. Geri alınması mümkün olsa idi, yenileme kararının ittihazında uygulanan usul, bu işlemin kaldırılmasında da cari olacaktı (Koşutluk, paralellik ilkesi).

Oturum başkanının ve çoğunluğun usulu dolanarak, parmak çokluğunda aradıkları çözüm, keyfiliğin hukuku olmuştur. Oysa içtüzükler (bittabi bu arada içtüzük 95 hükmü), yöntemince tartışılmış ve genel kurulda oylanmış metinlerdir. Bunların açık anlamları oylama

yoluyla başkalaştırılamaz ve aşılamaz. Hukuk ve parlamento hukuku, taktiğin ve stratejinin emrine verilemez.

(Nitekim, DTP grubunun, yenileme kararının değiştirme önergesi meclis başkanı Hikmet Çetin tarafından, içtüzüğün 95 maddesi uyarınca Anayasa Komisyonuna havale olunmuştur (Ek-4. Sözügeçen havale, Ek-5/a-e.DTP Grubun yenilemeyi değiştirme önergesi). Oturum başkanının, meclis başkanının havalesini yok sayan tavrı, hüküm doğurmaz (İçtüzük, Mad. 14, 15, Anayasa Mad. 94). Kaldığı bu havale dahi, Any.Mad. 78/1 hükmü çerçevesinde sonuç doğurmaz. Fesih (yenileme) kararı, geri alınamaz, aksine önergeler işleme konamaz.

4- Anayasanın 87 inci Maddesine Aykırılık :

Yasayla düzenlenen bir konu, parlamento kararı ile yürürlük evreninden koparılamaz. Yenileme, yasa tasarrufu ile de temin olunmuştur. Dava konusu kural-işlem, yasal düzenlemeyi de etkilemeye, hükümden düşürmeye dönüktür. Aynı konudaki güçlü işlemi (yasayı) yöntemince kaldırmadan (ilga etmeden), zayıf işlemi (kararı) geri almak, abesle iştirgaldir. Böylelikle görev kuralına da aykırı davranılmış olmaktadır.

5- Anayasanın Diğer Maddelerine Aykırılık :

Dava konusu kural-tasarrufların uygun olduğu hiçbir anayasa hükmü yoktur. Aykırılığın ilişkilendirileceği Anayasa hükümleri, elbetteki yukarıda sayılanlardan ibaret değildir. Dava konusu kural-işlemler, Anayasanın "demokratik hukuk devleti" (Any. Mad.2), "Milli egemenlik" (Any. Mad.6) ve "bağlayıcılık" (Any. Mad.11) kurallarına da aykırıdır.

Yürürlüğün Durdurulması

Seçim kararı güncelleşmiş, takvimi yapılmış ve sonuna yaklaşılmıştır. Parlamentonun ihdas ettiği tüzük hükmü ve buna dayandırılması düşünülen yenilemeyi kaldırma kararı, telafisi imkansız zararlara yol açacaktır. Hukuki duraksama ve tartışmalar, seçimi ve seçim ortamını da yelpazesine çekecektir. Anayasa Mahkememizin içtihatla geliştirdiği "yürürlüğü durdurma" prensibinin ivedi uygulanmasını zorunlu kılan somut bir olayla karşı karşıyayız. Geri alma kararının etki doğurması halinde olabilecek hukuk ihlallerini ve krizleri kestirmek, öngörmek zor denecek kadar belirsizdir. Parlamento, sistem ve toplum, böyle bir belirsizliği yaşamayı haketmemiştir. Hukuk, Anayasaya aykırı stratejileri imha edecek gücü bünyesinde taşımaktadır.

Nitekim yaratılan içtüzük kuralı derhal uygulamaya konmuş; yenileme kararını değiştiren önergenin müzakeresine teşebbüs olunmuştur (Ek-3'teki tutanak tomarının 22 inci ve devamı sayfalarında). Meclisteki fiili direnç, bu görüşmeyi o gün için engellemişse de seçim öncesi herhangi bir günde, her an aynı süreç işletilebilecektir. Yürürlüğü durdurma istemi, bu koşullar içinde bir günü dahi fazla kılacak ivedilik taşımaktadır. Kararın ittihazından sonra verilecek yürürlüğü durdurma, hukuki korumayı tam sağlayamayabilecektir.

Şu durum, yürürlüğü durdurmayı yalnızca bir hukuki zorunluluk sınırında bırakmamakta, milli bir ihtiyaca ve zarurete döndürmektedir. Öte yandan tedbir hukuku, vukuu muhakkak tehlikeleri önleyecek mekanizmaları bünyesinde taşımaktadır. Bu anlamda kurulmasına girişilen ve tehlikelilik sınırını gerçekleştiren "seçimlerin yenilenmesini değiştirme" yönündeki vukuu melhuz işlem de tedbir talebi kapsamı içinde düşünülmüştür.

Esas Sayısı : 1999/14

Karar Sayısı : 1999/6

Sonuç :

1- Dava konusu kural ve kurala bağı olarak ittihazı düşünölen işlemlerin (yani içtüzüğün 95 inci maddesini değıştiren ve yenilemeyi kaldırma önergesini müzakereye açan Meclis kararı ile bu kararı müsteniden alınması düşünölen seçimlerin yenilenmesini kaldırma kararının (tehlikenin)) yürürlüklerinin ve yürütömlerinin dava sonuna kadar durdurulmasına;

2- Sözügeçen parlamento kararının dilekçemizde belirtilen ve re'sen belirlenecek olan Anayasa hükömlerine müsteniden iptaline;

Yüksek Mahkemece karar verilmesi saygı ile arz ve talep olunur.""